

KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI OPTİMUM YÖNETİM STRATEJİSİNİN BELİRLENMESİ^(*)

İsmet DAŞDEMİR¹, Ersin GÜNGÖR¹

¹Bartın Orman Fakültesi, BARTIN

ÖZET

Bu çalışmada, Küre Dağları Milli Parkı (KDMP)'nda en uygun yönetim stratejisinin belirlenmesi için ilgi gruplarının (1-yerel halk, 2-kamu kurumu temsilcileri, 3-sivil toplum kuruluşu temsilcileri, 4-potansiyel turistler) görüşlerinin ortaya konulması ve yönetim sürecine etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için ekolojik değerlerin yanı sıra, sosyal ve ekonomik değerleri de dikkate alan bir yönetim modeli geliştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmada, milli parkın mevcut durumu SWOT analizi yardımıyla ortaya konulmuş ve elde edilen bulgular doğrultusunda milli park için alternatif yönetim stratejileri (senaryoları) geliştirilmiştir. Yönetim senaryolarında; yönetim şekli, giriş ücreti, gelirlerin paylaşımı ve idari yapı şeklinde üçer alt düzeyi bulunan dört faktör dikkate alınmıştır. Bu faktörleri ve alt düzeylerini esas alan 9 adet ortogonal alternatif yönetim stratejisi anket yoluyla ilgi gruplarından katmanlı basit rasgele örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 462 katılımcıya sunulmuş, stratejilerin tercih sıralaması sağlanmıştır. Sonuçlar Konjoint analiziyle değerlendirilmiş ve en çok tercih edilen (optimum) yönetim stratejisinin; “*koruma+kullanım dengeli yönetim, 10 YTL giriş ücreti alınması, milli park gelirlerinin %70'inin milli park yönetimince %30'unun yerel halkça paylaşılması ve milli parkın devlet, yerel halk ve sivil toplum kuruluşlarının birlikteliğiyle yönetilmesi*” olduğu belirlenmiştir. Yapılması düşünülen KDMP yönetim planının hazırlık aşamasında, katılımcılar tarafından tercih edilen yönetim stratejisinin dikkate alınması, planın dinamik ve uygulanabilir bir yapıda olmasına, çatışmaların önlenmesine ve böylece milli parkın sürdürülebilir yönetimine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küre Dağları Milli Parkı, Milli Park Yönetim Stratejisi, SWOT Analizi, Konjoint Analizi.

DETERMINATION OF OPTIMUM MANAGEMENT STRATEGY FOR KÜRE MOUNTAINS NATIONAL PARK

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine optimum management strategy for Küre Mountains National Park (KMNP) by turning out preferences of all interest groups (1-local villagers, 2- public institution representatives, 3-nongovernmental organization representatives 4- potential tourists) and providing their participation to the management process effectively. To realize this aim, it has been studied to develop a management model taking into consideration social and economic values as well as ecological values. In the study, the present situation of the national park was turned out by SWOT analysis, and some alternative management strategies (scenarios) for the national park were developed based on the findings in this stage. The four factors, which each has three sub-level such as managing type, entrance fee, sharing income and administrative structure, were taken into consideration while developing alternative management scenarios. The nine orthogonal alternative management strategies based on these factors and their sub-level were submitted to 462 interviewees selected by layer-random sampling method. The interviewees arranged these strategies according to their preferences. The preference results were evaluated by Conjoint analysis, and thus the optimum management strategy was determined for the national park such as a managing system with “*the balance conservation use, taking 10 YTL entrance fee from visitors, sharing the 70% of income to the national park management and its 30% to local villagers, and administrating with the cooperation of state, nongovernmental organizations and local villagers*”. Taking into consideration the optimum management strategy in the management plan of KMNP, which is though preparation, will help the plan to be applicable and dynamic structure, prevent conflicts among local villagers and the national park management, and thus, to contribute to sustainable management of the national park.

^(*) Bu çalışma, ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü, Ormanlık Ekonomisi Anabilim Dalında 2005 yılında gerçekleştirilen bir yüksek lisans çalışmasından üretilmiştir.

Keywords: Küre Mountains National Park, National Park Management Strategy, SWOT Analysis, Conjoint Analysis.

1. GİRİŞ

İlk kez 1872’de ABD’de ortaya çıkan milli park kavramı, 1960’lardan sonra yoğun uygulama alanı bulmuş, her ülke sahip olduğu doğal kaynakların özelliklerine, toplum taleplerine, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına bağlı olarak kendine özgü bir milli park sistemi geliştirmiştir. Türkiye’de ise milli park çalışmaları 1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 3. ve 25. maddeleri ile yasal olarak uygulama alanı bulmuş ve 1983’de çıkarılan 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ile bağımsız bir yasaya kavuşmuştur.

Milli parklar başta olmak üzere korunan alanların doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için iyi hazırlanmış yönetim planlarına (uzun dönem gelişim planına veya master plana) ihtiyacı vardır. Bu planların başarılı olması için, öncelikle mevcut durumun ortaya konulması, çevresel, sosyal ve ekonomik değişkenleri dikkate alarak hazırlanması, milli parkın yönetimine ilişkin amaçların ve önceliklerinin belirlenmesi, bu amaçlara ulaşacak alternatif yönetim stratejilerinin (senaryoların) ilgi gruplarının (1-yerel halk, 2-kamu kurumu temsilcileri, 3-sivil toplum kuruluşu (STK) temsilcileri, 4-potansiyel turistler) düşünce ve desteğini dikkate alarak belirlenmesi ve çok sayıda kritere göre en iyi stratejinin seçilip, uygulanması gerekmektedir. Türkiye’de korunan alanlar içinde önemli bir paya (%82) sahip olan milli parkların birçoğunun yönetim planı yoktur. Yönetim planına sahip olan birkaç milli parkta (Dilek Yarımadası Milli Parkı, Kaz Dağları Milli Parkı, Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı) ise yönetim planlarının hazırlanması ve uygulanması aşamasında yukarıda bahsi geçen anlamda bir planlama anlayışı olmayıp, katılım ilkesine de pek fazla yer verilmediği bilinmektedir. Bu da yapılan planların tam olarak işlerlik kazanamamasına ve milli park yönetimi ile ilgi grupları arasında sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Keza örgütlenme sorunları, yönetim ve kaynak yetersizliği de planların işlerlik kazanmasına engel oluşturmaktadır. Korunan alanlarda etkin bir yönetimin sağlanabilmesi için katılımcılığa dayalı, bilimsel esasları dikkate alan sistematik değerlendirme çalışmaları yapılmalı, bunların sürdürülebilir yönetimi için gerekli idari yapı oluşturulmalı, ilgi gruplarının karar alma, planlama, uygulama ve denetleme süreçlerine etkin katılımı sağlanmalıdır. Toplumsal yarar gözetilerek, ekolojik değerlerin yanı sıra sosyal ve ekonomik değerleri de dikkate alan, katılımcı ve paylaşımcı yaklaşımlar ve yönetim modelleri benimsenmelidir.

2008 yılı verilerine göre Türkiye’de 39 adet milli park olup, toplam 877.771 ha alan bu amaçla kullanılmaktadır. Söz konusu milli parklardan biri de 2000 yılında ilan edilen 37 bin ha büyüklüğündeki Küre Dağları Milli Parkı (KDMP)’dir. Doğal ve kültürel özelliklere sahip olan KDMP’in ilanında ve sınırlarının belirlenmesinde katılım ilkesi esas alınmıştır. Ancak milli parkın ilanı ile birlikte eş zamanlı olarak yönetim planı hazırlanamamıştır. Taslak yönetim planının hazırlanması aşamasında ise katılım ilkesine gerektiği kadar önem verilmemiştir. Bu nedenle KDMP’nin sürdürülebilir yönetimi için ilgi gruplarının karar alma, planlama, uygulama ve denetleme süreçlerine etkin bir şekilde katılımını sağlayacak alternatif yönetim stratejilerinin analitik olarak geliştirilmesi, çok boyutlu karar verme teknikleriyle değerlendirilerek en iyi stratejinin belirlenmesi ve yönetim planında bu stratejinin esas alınması gerekmektedir. Bu konuda dünyada yapılmış pek çok analitik ve çok boyutlu çalışma (Teeter and Dyer, 1986; Hyberg, 1987; Stevens et al., 2000 vb.) mevcut olmasına rağmen, Türkiye’de korunan alanların yönetim planlarının hazırlanması konusunda yapılan bazı çalışmalar (Kuvan, 1997; Menteş, 2001; Demir, 2001; Kalem, 2001) ise genellikle analitik değerlendirme ve çok boyutlu karar verme yöntemlerinden yoksun olup, subjektif değerlendirmelere dayanmaktadır.

Çok boyutlu karar verme teknikleri çok sayıda olup, son yıllarda bilgisayar teknolojisinin gelişmesine paralel olarak uygulanabilirliği artan ve toplumsal tercihlerin daha kolay ölçülmesine olanak veren Konjoint analizi bu konuda önem arz etmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde; orman planlama ve yönetim stratejilerinin kıyaslanması (Teeter and Dyer, 1986; Hyberg, 1987; F. C. Zinkhan and G. M. Zinkhan, 1994; Stevens et al., 2000), çok yönlü faydalanma esaslarının belirlenmesi (Zinkhan and Holmes, 1997; Sayadi et al., 2000), doğa turizmi veya ekoturizm aktivitelerinin önem sıralaması (Morimoto, 1999; Suh and Gartner, 2004), çevresel açıdan sertifika almış orman ürünleri tercihlerinin sıralanması (Bigsby and Ozanne, 2002), doğal kaynakların koruma değerinin tayini ve bu kaynaklarda meydana gelen hasarın tespiti (Matnews et al., 1995; Holmes et al., 1996; Holmes et al., 1998; Kuriyama, 1998), pazarı olmayan orman ürünleri ve hizmetlerinin değer tahmini (Mackenzie, 1990, 1993; Gan and Luzar, 1993; Adamowicz et al., 1994; Roe et al., 1996) gibi ormancılıkla ilgili çalışmalarda Konjoint analizi yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada da, KDMP optimum yönetim

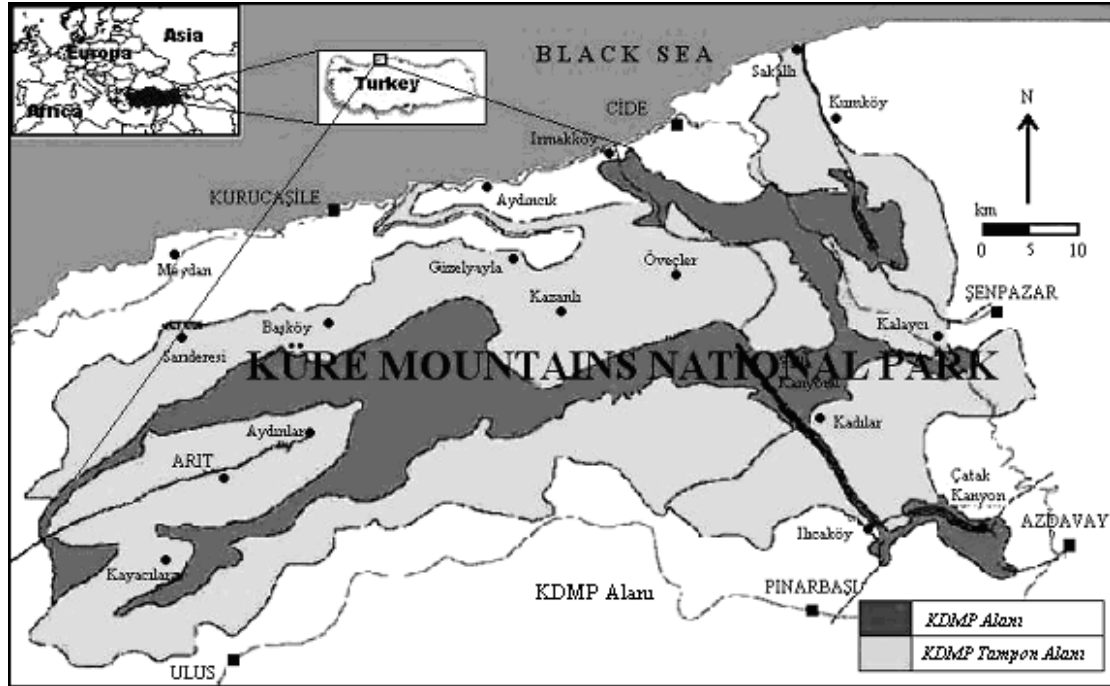
stratejisinin belirlenmesi amacıyla temel olarak Konjoint analizinden yararlanılmıştır. Böylece Konjoint analizi, ülkemizde ilk defa bu çalışma ile ormancılıkta uygulama alanı bulmuştur.

Çalışmanın amacı, henüz uzun dönem gelişim planı hazırlanmayan ve ülkemizde sınırları ilgi gruplarının katkısı ve katılımıyla belirlenmiş ilk milli park olan KDMP için katılımcı bir yaklaşımla optimum yönetim stratejisini belirlemektir. Bu amaçla ekolojik değerlerin yanı sıra, sosyal ve ekonomik değerleri de dikkate alan bir yönetim modeli geliştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmada, “korunan alanların katılımcılık prensibiyle yönetilmesi” ve “korunan alanlardan elde edilen gelirlerin yerel halkın kalkındırılması için kullanılması” senaryoları da araştırılmıştır. Böylece çok sayıda faktörü dikkate alan alternatif yönetim stratejileri geliştirilerek, stratejilere ilişkin ilgi gruplarının tercihleri değerlendirilmiştir. Anket yöntemiyle elde edilen verilerin Konjoint (tercih) analizi ile değerlendirilmesi sonucunda her bir ilgi grubunun tercihlerini etkileyen en önemli faktörler ve alt düzeyleri (faydası, ağırlığı) ortaya konulmuş, daha sonra tüm ilgi grupları (genel) için önemli ve öncelikli olan (en çok tercih edilen) faktörler ve alt düzeyleri belirlenmiştir. Bunlara dayalı olarak, her bir ilgi grubunun benimsediği yönetim stratejisi ve ilgi gruplarının bileşkesine de dayanarak KDMP için optimum yönetim stratejisi ortaya konulmuş, geçerliliği çeşitli açılardan değerlendirilmiş, yorumlanmış ve tartışılmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Çalışma Alanı

Araştırma, Avrupa'nın en yaşlı ve bakir ormanlarına, dünyada ender görülen karstik yapıya, kanyonlara, vadilere, mağaralara, şelalelere, zengin bir flora ve faunaya, folklorik yapıya ve kültürel değerlere sahip olan KDMP'nde yürütülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1. KDMP'nin coğrafi konumu.

37 bin ha büyüklüğündeki milli parkın (Şekil 1'de koyu renkli alan) 17 bin ha'sı Bartın, 20 bin ha'si ise Kastamonu ili sınırları içindedir. Bu nedenle, milli parkın resmi adı “Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı” şeklinde ifade edilmiştir. Ancak pek çok ulusal ve uluslararası literatürde “Küre Dağları Milli Parkı” olarak kullanılmaktadır. Milli parkı çevreleyen 80 bin ha'lık kısım ise *tampon alan* olarak ayrılmıştır. Milli park alanında hiçbir yerleşim yeri bulunmamasına karşın, tampon alanda çok sayıda yerleşim yeri mevcuttur. 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nda, tampon alan tanımlaması olmaması nedeniyle, tampon alan yasal bir statüye kavuşturulamamıştır. Bu nedenle alanın yalnızca 37 bin ha'lık kısmı, kendi içinde üç farklı zona ayrılarak (mutlak koruma zonu, rekreasyonel kullanım zonu, rehabilitasyon zonu) milli park olarak ilan edilmiştir.

KDMP'nın taslak yönetim planı henüz kabul edilmemiş olup, yönetimi Bartın ile Kastamonu Çevre ve Orman İl Müdürlükleri'nce yapılmaktadır.

2.2. Araştırma Verileri ve Desenleme

Çalışmada öncelikle araştırma konusu ve metodolojisiyle doğrudan ilgili olan bazı literatür (Akesen, 1978, 1998; Kuvan, 1997; Kalem, 2001; Menteş, 2001; DKMPGM, 1999; Demir, 2001; Zal, 2002; Daşdemir ve Akça, 2002; Bartın Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, 2003; WWF-Türkiye, 2003; Karabıyık ve Çetinkaya, 2003; Gezi Travel, 2004; Karabıyık, 2004; Daşdemir ve Güngör, 2005; National Geographic, 2005; PANPARKS, 2005; EUROPARK, 2005, UNDP, 2005; FAO, 2005) incelenmiştir. Bu aşamada elde edilen bilgiler de dikkate alınarak milli parkın yönetimi konusunda etkili olduğu düşünülen, her biri üç alt düzeyli *yönetim şekli, giriş ücreti, gelirlerin paylaşımı ve idari yapı* şeklinde dört faktör kararlaştırılmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Belirlenen faktörler ve alt düzeyleri.

Faktör Adı	Faktör Düzey Kodu	Faktör Düzey Adı
(1) Yönetim Şekli	1-1	Koruma
	1-2	Koruma+Kullanım
	1-3	Kullanım
(2) Giriş Ücreti(*)	2-1	3 YTL
	2-2	5 YTL
	2-3	10 YTL
(3) Gelirlerin Paylaşımı	3-1	%100 Devlet
	3-2	%25 Devlet + %50 Milli Park (MP) + %25 Yerel Halk
	3-3	%70 Milli Park + %30 Yerel Halk
(4) İdari Yapı	4-1	Yalnız Devlet
	4-2	Devlet + Yerel Halk + Sivil Toplum Kuruluşları (STK)
	4-3	Yalnız Yerel Halk

Bu faktörler ve alt düzeyleri dikkate alınarak, ful dizayn (tam profil) esasına göre toplam $3^4=81$ adet kombinasyon (yönetim stratejisi veya senaryosu) geliştirmek mümkündür (Green and Sirinavasan, 1978; Malhotra, 1996). Ancak bu durumda katılımcıların 81 adet yönetim stratejisine öncelik sırası vermesi yada puanlaması güç ve zaman alıcı olduğu için, bu kombinasyonların özel bir alt kümesi olan, her bir faktörün ve alt düzeylerinin birbirinden bağımsız olduğu, yani aralarında korelasyon olmayan ortogonal dizayn haline göre (Hair et al., 1995; Smith, 1999) Tablo 1'deki faktörleri ve alt düzeylerini esas alan 9 adet alternatif yönetim stratejisi geliştirilmiştir.

Öncelikle geliştirilen yönetim stratejilerinin her birinin özelliklerini belirten kartlar hazırlanmış ve daha sonra bu kartlar katılımcıların bazı sosyo-ekonomik özelliklerini ölçen ve faktörlerle alt düzeylerini açıklayan bir anketle beraber, kişisel görüşme tekniği yardımıyla katılımcılara sunulmuştur. Katılımcıların yönetim stratejilerini en iyiden en kötüye doğru sıralaması sağlanmıştır. Anket çalışması, 2005 yılında Bartın ve Kastamonu illerinde yürütülmüştür.

Araştırmada hedef toplumun heterojen yapıda olması nedeniyle, önce 4 alt katmana (ilgi grubuna) ayrılmış ve her bir ilgi grubundan rasgele denekler (katılımcılar) seçilmiştir. Böylece *katmanlı basit rasgele örnekleme yöntemi* benimsenmiştir (Kalıpsız, 1987; 1994). Güvenilir sonuçların elde edilebilmesi ve istatistiksel analizlerin uygulanmasına olanak sağlamak amacıyla her bir ilgi grubundan en az 100 kişiyle anket yapılması hedeflenmiştir. Bu amaçla yerel halktan 145, kamu kurumu temsilcilerinden 112, STK temsilcilerinden 101 ve potansiyel turistlerden 104 katılımcı olmak üzere, toplam 462 katılımcıyla anket çalışması yapılmıştır. 145 adet yerel halk katılımcısı, KDMP'nın tampon alanındaki 68 köyde (31 adeti Bartın, 37 adeti Kastamonu ili sınırları içinde) yaşayan toplam 14.479 kişinin (DİE, 2000) %1'ine tekabül etmektedir. Aynı şekilde, 112 adet kamu kurumu katılımcısı Kastamonu ve Bartın il sınırları içinde görev yapan yaklaşık 1120 kamu görevlisinin %10'una, 101 STK temsilcisi her iki il sınırları içinde bulunan yaklaşık 1100 STK üyesinin %10'una ve 104 adet potansiyel turist katılımcısı Bartın-Amasra'da 2003 yılında konaklayan 181.032 kişinin %0,1'ine denk gelmektedir (Kastamonu Valiliği, 2004; Bartın Valiliği, 2005).

(*) 1 YTL = 0.8 US\$ dir.

2.3. Veri Değerlendirme

Araştırmada çok sayıda literatür incelemesinden ve saha çalışmalarından elde edilen bilgilere dayanarak öncelikle milli parkın mevcut durumu SWOT analizi yardımıyla ortaya konulmuştur. Anket sonunda toplanan verilerin değerlendirilmesi ve 9 adet alternatif yönetim stratejisi arasından en iyisinin belirlenmesi amacıyla da, çok değişkenli bir optimizasyon tekniği olan Konjoint analizi kullanılmıştır. Genel olarak bir ürün veya hizmete karşı tüketicilerin tepkilerini veya tercihlerini anlamak için kullanılan Konjoint analizinin basit bir modeli aşağıdaki gibidir (Malhotra, 1996; Daşdemir, 2005a):

$$U(X) = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^{k_i} a_{ij} X_{ij}$$

Burada;

- U(X) : Bir alternatifin toplam faydasını,
 a_{ij} : i. faktörün j. düzeyinde fayda değerini,
 X_{ij} : i. faktörün j. düzeyi için 1, diğer durumları için 0 değerini alan dummy değişkeni,
 k_i : i. faktörün düzey sayısını ($j=1,2,\dots, k_i$),
 m : Faktör sayısını ($i=1,2,\dots,m$) göstermektedir.

Korelasyon ve regresyon gibi istatistiksel çözümlenmeleri de içeren, nitel ve nicel verilerin kullanıldığı Konjoint analizinde, genellikle bağımlı değişken olarak tercih (fayda) fonksiyonu ele alınarak, çok sayıda bağımsız değişkenin buna etkileri araştırılır. Böylece her bir değişkenin tüketici tercih yapısına etkisi belirlenir (Tatlıdil, 1995). Bu çalışmada Konjoint analizi programı SPSS (Statistical Package for Social Science) 9.0 paket programı File-New-Syntax menüsünde yazılarak, çözümlenmeler yapılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. SWOT Analizine İlişkin Bulgular

SWOT analizi sonucunda, KDMP'nin güçlü ve zayıf olduğu yönleri ile dış çevre koşullarının yarattığı fırsatlar ve neden olabileceği tehditler belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. KDMP'na ilişkin SWOT analizi sonuçları.

SWOT Analizi	
<p>GÜÇLÜ YÖNLER (STRENGTHS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yönetim Planına altlık olabilecek "Tasarı Geliştirme Planı"nın olması, 2. Sınırlarının ilgi gruplarının katkısı ve katılımı ile belirlenmiş olması, 3. Kültürel ve folklorik değerler bakımından zengin olması, 4. Bugüne kadar bozulmadan gelebilmiş doğal, yaşlı ve bakir ormanlara sahip olması, 5. Dünyada ender görülen karstik bir yapıya, kanyonlara, vadilere, mağaralara ve şelalelere sahip olması, 6. Flora ve fauna bakımından zengin olması. 	<p>ZAYIF YÖNLER (WEAKNESSES)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yönetim planının yapılamamış olması, 2. Milli park alanının geniş ve dağınık bir yapıda olması, 3. Personelin ve teçhizatın yetersiz olması, 4. Ormanlarından kaçak yararlanmaların olması, 5. Alana yönelik bilimsel araştırmaların yetersiz olması, 6. Giriş ücretinin alınmaması, 7. Yasal engeller nedeniyle milli park gelirlerinden yerel halka bir pay aktarılamaması
<p>FIRSATLAR (OPPORTUNITIES)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Doğa duyarlı ve bilinçli ziyaretçi kitlesine ulaşabilme olanağı, 2. PAN Parks ve EUROPARK gibi uluslararası sertifikalandırma kuruluşlarına üye olabile olanağı, 3. Türkiye'nin 9 sıcak noktasından biri olması, 4. Milli park sınırlarına komşu iki orman fakültesinin olması, 5. Kurumsal işbirliği için gönüllülüğün ve istekliliğinin olması, 6. Yönetimi ve finansmanında yardımcı olabilecek UNDP, FAO, WWF, GEF, JICA gibi uluslararası kuruluşların olması. 	<p>TEHDİTLER (THREATS)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yasalardan kaynaklanan bazı sorunların olması, 2. Korunan alanlara yönelik baskının artması ve koruma politikalarının yetersizliği, 3. Finansman yetersizlikleri, 4. Korunan alanların öneminin yeterince anlaşılmamış olması, 5. Alana yönelik kontrolsüz turizm aktivitelerinin olması, 6. Tampon alandaki kadaastro problemlerinin çözülmemiş olması, 7. Yol, baraj yapımı ve kentsel katı atık boşaltımı çalışmalarının iyi ettirilmemesi, 8. Endemik bazı bitki türlerinin bilinçsiz ve kontrolsüz bir biçimde toplanması, 9. Yörede kırsal yoksulluğun fazla olması.

3.2. Katılımcıların Bazı Sosyo-Ekonomik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Anket yapılan 462 katılımcıya ilişkin bazı sosyo-ekonomik özellikler Tablo 3’de verilmiştir. Buna göre; katılımcıların büyük çoğunluğu erkek, orta yaş grubundan ve evlidir. Eğitim düzeyine göre bir değerlendirme yapıldığında, yerel halkın büyük bir çoğunluğu (%70) ilkokul mezunu iken, kamu kurumları temsilcilerinin %80’inin ise üniversite mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Gelir düzeyi açısından, katılımcıların çoğunun (%65) aylık ortalama geliri 250 YTL ile 1.000 YTL arasındadır. Buna karşın yerel halkın %72’sinin 500 YTL’den az bir aylık gelire sahip olduğu, kamu kurumları temsilcilerinin %87’sinin, STK temsilcilerinin %48’inin ve potansiyel turistlerin %62’sinin ise 750 YTL ve üzeri aylık gelire sahip olduğu görülmektedir. Son olarak meslek açısından yapılan değerlendirmede yerel halkın %51’inin çiftçi ve emekli olduğu, turistlerin %54’ünün ise kamu görevlisi ve serbest meslek sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Katılımcılara ilişkin bazı sosyo-ekonomik özellikler.

ÖZELLİK	DÜZEY	Yerel Halk		Kamu Kurumu Temsilcileri		STK Temsilcileri		Potansiyel Turistler		Genel	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
CİNSİYET	Erkek	110	76	91	81	66	65	49	47	316	68
	Bayan	35	24	21	19	35	35	55	53	146	32
YAŞ	18-25	15	10	4	4	7	7	20	20	46	11
	26-35	11	8	38	34	19	19	18	17	86	19
	36-45	25	17	41	37	23	23	21	20	110	24
	46-55	43	30	20	18	30	30	22	21	115	25
	56-65	26	18	9	7	13	13	14	13	62	13
	66 ve üzeri	25	17	0	0	9	8	9	9	43	8
MEDENİ HAL	Evli	118	81	93	83	77	76	53	51	341	74
	Bekar	27	19	19	17	24	24	51	49	121	26
EĞİTİM	Okur yazar değil	18	12	0	0	0	0	2	0	18	3
	İlkokul	101	70	1	1	29	27	10	2	133	29
	Ortaokul	16	11	1	1	14	15	28	10	41	10
	Lise	10	7	20	18	23	23	52	26	81	19
	Üniversite	0	0	90	80	35	35	12	62	189	39
AYLIK GELİR	250 YTL’den az	53	37	0	0	11	11	5	5	69	15
	250-499 YTL arası	53	37	0	0	13	13	11	11	77	17
	500-749 YTL arası	31	21	14	13	29	28	23	22	97	20
	750-999 YTL arası	5	3	39	35	15	15	27	26	86	18
	1.000-1.499 YTL arası	3	2	34	29	18	18	16	15	71	16
	1.500 YTL ve üzeri	0	0	25	23	15	15	22	21	62	14
MESLEK	Kamu kurumlarında çalışan	2	2	108	96	16	16	27	26	152	34
	Özel sektör çalışanı	4	3	0	0	11	11	5	5	20	4
	Serbest meslek	6	4	3	3	33	32	31	29	73	15
	Emekli	34	23	0	0	13	13	12	12	59	13
	Ev hanımı	17	12	0	0	5	5	9	9	14	7
	Öğrenci	6	4	1	1	1	1	16	15	18	5
	Çiftçi	42	29	0	0	5	5	0	0	5	10
	İşsiz	9	6	0	0	5	5	0	0	5	3
	Diğer	25	17	0	0	12	12	4	4	16	9

3.3. Milli Parkın Yönetim Stratejisine İlişkin Bulgular ve Tartışma

3.3.1. Alternatif Yönetim Stratejilerinin Geliştirilmesi

Buraya kadar elde edilen bilgiler de dikkate alınarak milli parkın yönetimi konusunda etkili olduğu düşünülen, her biri üç alt düzeyli *yönetim şekli*, *giriş ücreti*, *gelirlerin paylaşımı* ve *idari yapı* şeklinde dört faktör kararlaştırılmıştır (Tablo 1). Bu faktörlerin ve alt düzeylerinin birbirleriyle ortogonal dizayn (faktörler arası sıfır korelasyonlu) haline göre ilişkilendirilmesi sonucunda 9 adet alternatif yönetim stratejisi geliştirilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Ortogonal dizayna göre oluşturulan 9 adet alternatif yönetim stratejisi.

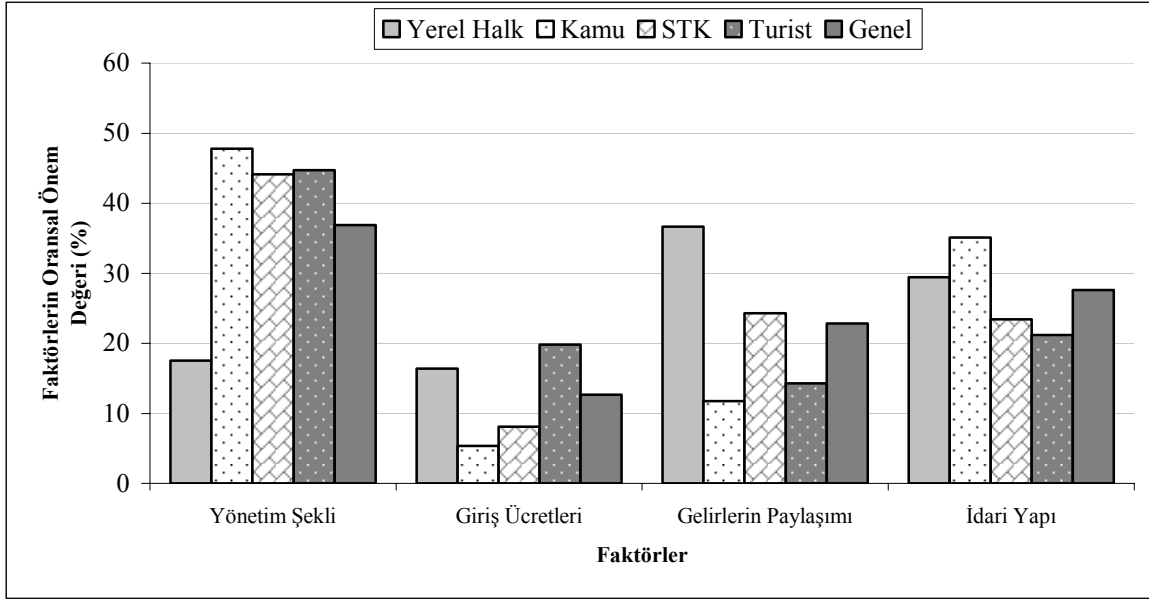
Strateji No	Faktörler ve Düzeyleri			
	Yönetim Şekli	Giriş Ücreti	Gelirlerin Paylaşımı	İdari Yapı
1	Koruma	10 YTL	%25 Devlet + %50 MP + %25 Yerel Halk	Yalnız Yerel Halk
2	Koruma	5 YTL	%70 MP + %30 Yerel Halk	Devlet + Yerel Halk + STK
3	Koruma+Kullanım	3 YTL	%25 Devlet + %50 MP + %25 Yerel Halk	Devlet + Yerel Halk + STK
4	Koruma	3 YTL	%100 Devlet	Yalnız Devlet
5	Kullanım	10 YTL	%100 Devlet	Devlet + Yerel Halk + STK
6	Kullanım	5 YTL	%25 Devlet + %50 MP + %25 Yerel Halk	Yalnız Devlet
7	Koruma+kullanım	5 YTL	%100 Devlet	Yalnız Yerel Halk
8	Koruma+kullanım	10 YTL	%70 MP + %30 Yerel Halk	Yalnız Devlet
9	Kullanım	3 YTL	%70 MP + %30 Yerel Halk	Yalnız Yerel Halk

3.3.2. Tercihlerin Konjoint Analizi İle Değerlendirilmesi

Bu stratejilere ilişkin özel kartlar hazırlanarak kişisel görüşme yoluyla katılımcılara sunulmuş, katılımcıların tercihlerine ilişkin sonuçlar Konjoint analiziyle değerlendirilmiştir. Konjoint analizi gereğince, amaca göre her bir faktörün en olumsuz düzeyi (bu çalışmada yönetim şekli için *kullanım*, giriş ücreti için *10 YTL*, gelirlerin paylaşımı için *%100 devlet*, idari yapı için *yalnız yerel halk*) referans değer olarak alınarak, kalan düzeyler için 0 veya 1 değerini alan 8 adet kukla (dummy) değişken tanımlanmıştır. 462 adet katılımcının her bir yönetim stratejisine verdiği önceliklerin ortalaması bağımlı değişken ve faktörlerin kukla değişkenli düzeyleri bağımsız değişken kabul edilerek kurulan doğrusal regresyon modelinin, Konjoint analizi yardımıyla çözümlenmesi sonucunda Tablo 5 ve Şekil 2 elde edilmiştir. Böylece her bir ilgi grubunun tercihlerine dayalı olarak, faktörlerin önem derecesi ve faktörlerin alt düzeylerine ilişkin fayda katsayıları belirlenmiştir.

Tablo 5. Faktör düzeylerine ait fayda katsayılarını ve faktörlerin önem derecesini (ağırlığını) gösteren Konjoint analizi sonuçları.

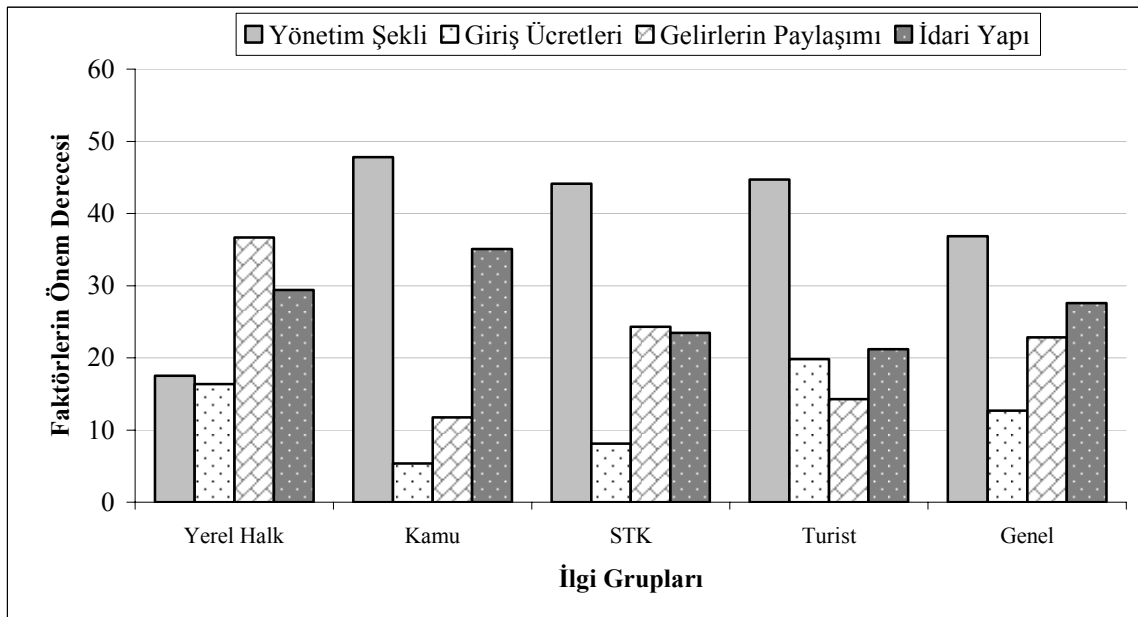
Faktör Adı	Faktör Düzeyleri	Fayda Katsayısı					Önem Derecesi (%)				
		Yerel Halk	Kamu	STK	Turist	Genel	Yerel Halk	Kamu	STK	Turist	Genel
1. Yönetim Şekli	1-1	-0.22	-0.04	-0.52	-0.46	-0.30	17.53	47.79	44.14	44.72	36.87
	1-2	0.23	1.61	1.55	1.50	1.14					
	1-3	-0.01	-1.57	-1.03	-1.04	-0.84					
2. Giriş Ücreti	2-1	-0.61	-0.13	-0.23	-0.05	-0.28	16.38	5.36	8.12	19.81	12.67
	2-2	0.02	0.04	-0.01	0.16	0.05					
	2-3	0.59	0.09	0.22	-0.11	0.23					
3. Gelirlerin Paylaşımı	3-1	-1.16	-0.45	-0.95	-0.44	-0.78	36.67	11.76	24.30	14.27	22.86
	3-2	0.53	0.20	0.13	0.28	0.31					
	3-3	0.63	0.25	0.82	0.16	0.47					
4. İdari Yapı	4-1	-0.79	-0.36	-0.67	-0.16	-0.52	29.42	35.09	23.44	21.20	27.60
	4-2	0.69	0.99	0.80	0.67	0.78					
	4-3	0.10	-0.63	-0.13	-0.51	-0.26					

Şekil 2. Faktörlerin her bir ilgi grubu ve ilgi gruplarının bileşkesi (genel) açısından önemi.

3.3.3. İlgi Grupları Açısından Faktörlerin ve Alt Düzeylerinin Değerlendirilmesi

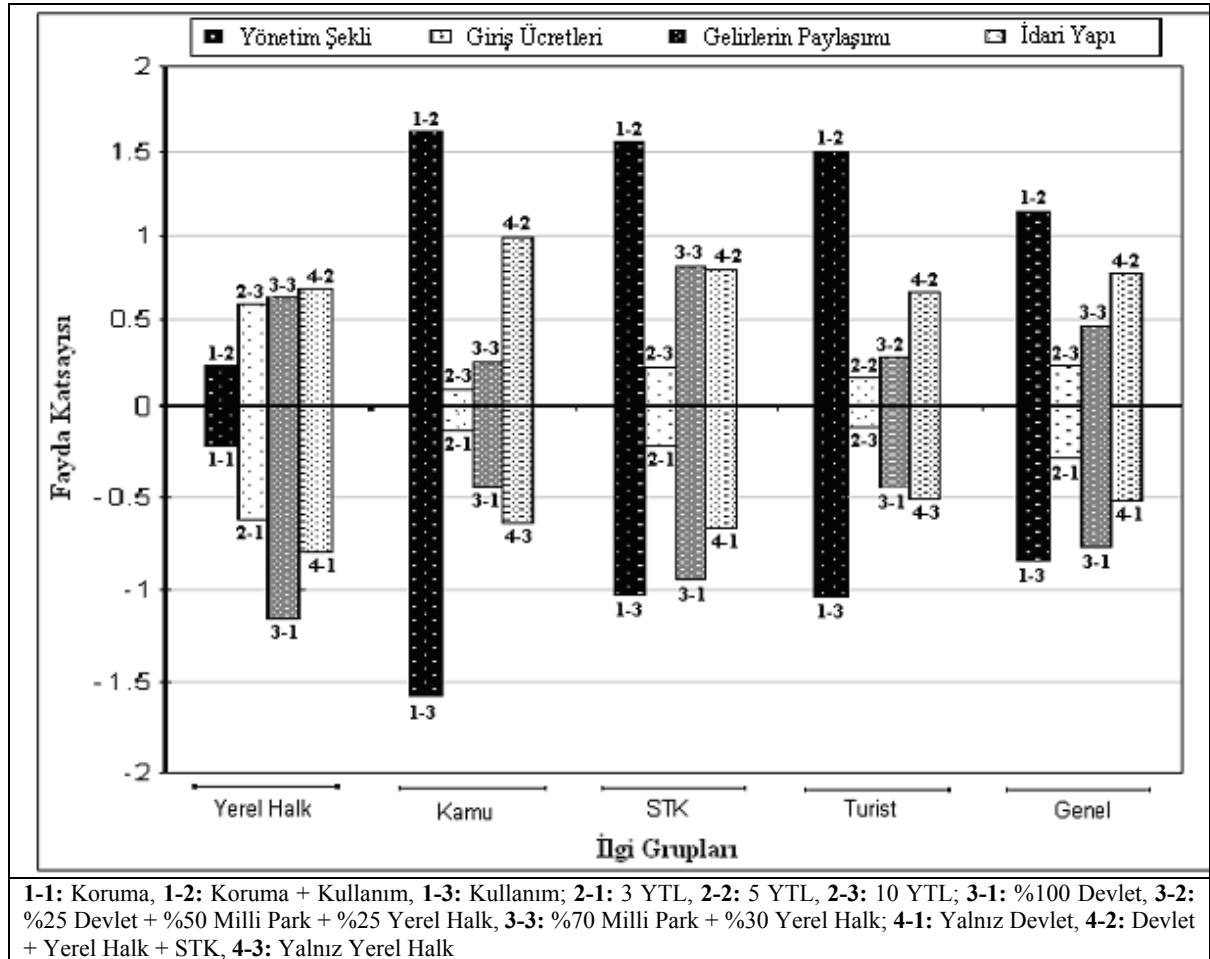
Dört ilgi grubundan biri olan yerel halk, milli parkın yönetiminde önemli olan faktörleri; *gelirlerin paylaşımı*, *idari yapı*, *yönetim şekli* ve *giriş ücreti* şeklinde sıralamıştır. Kamu kurumu temsilcileri milli parkın yönetiminde önemli olan faktörleri; *yönetim şekli*, *idari yapı*, *gelirlerin paylaşımı* ve *giriş ücreti* olarak sıralamıştır. STK temsilcileri *yönetim şekli*, *gelirlerin paylaşımı*, *idari yapı* ve *giriş ücreti* şeklinde bir sıralama yaparken, potansiyel turistler *yönetim şekli*, *idari yapı*, *giriş ücreti* ve *gelirlerin paylaşımı* şeklinde bir sıralama yapmıştır (Tablo 5 ve Şekil 3). Bu sonuçlar yerel halkın öncelikle milli park yönetiminin elde edeceği gelirlerden pay almayı düşündüğünü, kamu kurumu ve STK temsilcileri ile potansiyel turistlerin ise böyle bir düşüncesinin olmadığını ve daha çok milli parkın sürdürülebilir yönetimini arzu ettiklerini göstermektedir.

Şekil 3. İlgi gruplarına göre faktörlerin sıralanması.

Faktörlerin alt düzeyleri (fayda katsayıları) açısından ilgi grupları itibariyle değerlendirme yapılacak olursa (Tablo 5 ve Şekil 4); Yönetim Şekli faktörü açısından bütün ilgi grupları “koruma+kullanım” düzeyini en çok, yalnız “koruma” veya “kullanım” düzeyini ise en az tercih etmiştir. Giriş Ücreti faktörü açısından; yerel halk, kamu kurumu ve STK temsilcileri “10 YTL”lik düzeyi en çok ve “3 YTL”lik düzeyi en az tercih ederken, potansiyel turistler “5 YTL”lik giriş ücretini en çok “10 YTL”yi en az tercih etmiştir. Gelirlerin Paylaşımı faktörü açısından yerel halk, kamu kurumu ve STK temsilcileri “%70 Milli Park + %30 Yerel Halk” düzeyini en çok ve “%100 Devlet” düzeyini en az tercih ederken, turistler “%25 Devlet+ %50 Milli Park + %25 Yerel Halk” düzeyini en çok ve “%100 Devlet” düzeyini en az tercih etmiştir. İdari Yapı faktörü açısından tüm ilgi grupları milli parkın “Devlet + Yerel Halk + STK” işbirliğiyle yönetilmesi düşüncesini en çok tercih ederken, yerel halk ve STK temsilcileri “Yalnız Devlet” düzeyini en az, kamu kurumu temsilcileri ve turistler de “Yalnız Yerel Halk” düzeyini en az tercih etmiştir.

Bu sonuçlar yönetim şekli konusunda tüm ilgi gruplarının hem fikir olduğunu, ayrıca giriş ücreti, gelirlerin paylaşımı ve idari yapı konusunda yerel halkın, kamu kurumu ve STK temsilcilerinin benzer düşünceye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Asıl milli parkın ziyaretçi potansiyelini oluşturan turistlerin ise kendi çıkarları doğrultusunda özellikle yüksek giriş ücretine (10 YTL’ye) karşı oldukları anlaşılmaktadır. Bu konuda yapılan bazı araştırmalarda da orta düzeydeki giriş ücretlerinin tercih edildiği saptanmıştır (Zinkhan et al., 1997; Holmes et al., 1998; Stevens et al., 2000).

Şekil 4. İlgi grupları açısından faktörlerin alt düzeylerinin değerlendirilmesi.

3.3.4. Tüm Katılımcılar Açısından Faktörlerin ve Alt Düzeylerinin Değerlendirilmesi

İlgi gruplarının bileşkesi (tüm katılımcılar veya genel) olarak bir değerlendirme yapıldığında, milli parkın yönetiminde önemli olan faktörler; *yönetim şekli*, *idari yapı*, *gelirlerin paylaşımı* ve *giriş ücreti* olarak sıralanmıştır (Şekil 3). Bu sıralama kamu kurumu temsilcilerinin yaptığı sıralama ile aynıdır.

Buna göre milli park için yönetim stratejisinin belirlenmesi aşamasında %36.87'lik bir önem derecesi ile "Yönetim Şekli" faktörü en önemli faktördür. Ancak yönetim şekli faktörünün en fazla kamu kurumlarının temsilcileri tarafından (%47.79), en az ise yerel halk tarafından (%17.53) tercih edildiği anlaşılmaktadır. Tüm katılımcılar açısından %27.60 ile ikinci sırada önemli görülen "İdari Yapı" faktörü ise en çok kamu kurumlarının temsilcilerince (%35.09), en az turistlerce (%21.20) tercih edilmiştir. %22.86 ile üçüncü sıradaki "Gelirlerin Paylaşımı" faktörü ise en çok yerel halk tarafından (%36.67), en az kamu kurumlarının temsilcileri tarafından (%11.76) önemli görülmüştür. Dördüncü sıradaki "Giriş Ücretleri" faktörü ise en yüksek oranda turistler tarafından (%19.81), en düşük oranda kamu kurumu temsilcileri tarafından (%5.36) tercih edilmiştir (Tablo 5 ve Şekil 2).

Tüm katılımcılar açısından faktör alt düzeyleri ve bunlara ilişkin fayda katsayıları (genel) dikkate alındığında; birinci sırada tercih edilen "Yönetim Şekli" faktörü içinde, 1.14'lük bir fayda katsayısı ile "koruma+kullanım" düzeyinin en çok, sadece "koruma" veya "kullanım" düzeylerinin ise en az tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu tercih sıralaması ilgi grupları arasında da fark etmemektedir. Bu durum milli parkın sadece koruma veya sadece kullanım düşüncesiyle değil de, her iki düşünceyi dengeli bir şekilde birleştiren "koruma+kullanım" düşüncesine ve sürdürülebilirlik ilkesine uygun olarak yönetilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yönetim stratejisi belirlemede ikinci derecede önemli olan "İdari Yapı" faktörü içinde, 0.78'lik bir fayda katsayısı ile "Devlet + Yerel Halk + STK" düzeyi tüm katılımcılar tarafından en çok tercih edilmiştir. "Yalnız Yerel Halk" düzeyi ikinci, "Yalnız Devlet" düzeyi ise son sırada tercih edilmiştir. Bu sonuç, milli parkın devlet, yerel halk ve STK tarafından ortak olarak yönetilmesi gerektiği anlamındadır. Aslında bu tercihin temelinde, kararlara ve sorumluluklara ortak katılma, milli parkın daha iyi korunmasına ve yönetilmesine katkı sağlama düşüncesinin yer aldığı söylenebilir. Demokrasinin bir gereği olan yönetimde katılım ilkesi, demokratik toplumlarda çeşitli yönetim alanlarında etkisini göstermektedir. Bunlardan biri de korunan alanların (milli park, tabiat parkı vb.) yönetimi olup, katılım ilkesi sayesinde KDMP da sürdürülebilir bir yönetime kavuşacaktır.

Üçüncü sırada önemli olan "Gelirlerin Paylaşımı" faktörü içinde 0.47'lik bir fayda katsayısı ile "Milli park gelirlerinin %70'i milli parka, %30'unun yerel halka aktarılması" düzeyi birinci sırada tercih edilmiştir. Yani tüm katılımcılar, alandan beklenen hizmet kalitesinin milli park yönetiminin elde edeceği gelirle orantılı olacağını, diğer yandan yerel halkın da elde edilen gelirden pay alması gerektiğini düşünmektedir. Zira milli parkı çevreleyen tampon bölgede yaşayan yerel halkın hemen hemen tamamı orman köylüsü olup, alanın milli park olarak ilanından önce bu bölgedeki üretim işlerinden az veya çok gelir elde etmekteydi. Bu nedenle katılımcılar, alanın milli park olarak ilan edilmesinden sonra da yerel halkın ormanlardan sağladığı gelirini devam ettirmesini istemektedir. Dolayısıyla milli park alanından elde edilecek gelirlerin milli park yönetimi ve yerel halk tarafından bölüşülmesi düzeyi diğer düzeylere göre daha fazla tercih edilmiştir.

Dördüncü sırada yer alan, yani en az önemli bulunan "Giriş Ücreti" faktörü içinde, 0.23'lük bir fayda katsayısı ile "10 YTL" düzeyi en çok, "3 YTL" düzeyi ise -0.28'lik bir fayda katsayısı ile en az tercih edilmiştir. "3 YTL"lik seçenekte ziyaretçilere rehberlik hizmeti ve milli park kataloğu verilmezken, "10 YTL"lik seçenekte hem rehberlik hizmeti hem de milli park kataloğunun verilmesi söz konusudur. Bu araştırmada potansiyel turistler (veya ziyaretçiler) orta düzeyde bir giriş ücretini tercih ederken, bu konudaki araştırmalarda (Zinkhan et al., 1997; Holmes et al., 1998; Stevens et al., 2000) da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırmada tüm ilgi gruplarının bileşkesine göre "10 TL"lik yüksek giriş ücreti seçeneğinin en fazla tercih edilmesinin temelinde, hem ziyaretçilere kaliteli hizmet verilmesi hem de ekonomik sıkıntıda olan yerel halka milli park gelirlerinden daha fazla pay ayrılması düşüncesi yatmaktadır.

3.3.5. İlgi Grupları ve Tüm Katılımcılar Açısından Optimum Yönetim Stratejisi

Araştırmada her bir ilgi grubunun en çok tercih ettiği faktörler ve önem düzeyleri dikkate alınarak yerel halkın, kamu kurumu ve STK temsilcilerinin ve potansiyel turistlerin KDMP için benimsedikleri yönetim stratejileri ve tüm katılımcıların benimsediği *optimum yönetim stratejisi* aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. *Yerel halkın benimsediği yönetim stratejisi*: Milli park “koruma+kullanım” dengeli yönetilmeli, “10 YTL giriş ücreti” alınmalı, milli park gelirlerinin “%70’i milli park yönetimine ve %30’u yerel halka” verilmeli ve milli parkın yönetimi “devlet, yerel halk ve sivil toplum kuruluşlarının” işbirliğiyle gerçekleştirilmelidir.

2. *Kamu kurumu temsilcilerinin benimsediği yönetim stratejisi*: Bu strateji yerel halkın benimsediği strateji ile aynıdır. Yani kamu kurumu temsilcileri KDMP yönetimi konusunda yerel halkla aynı düşüncededir. Ancak yerel halk gelirlerin paylaşımına birinci sırada önem verirken, kamu kurumu temsilcileri birinci sırada yönetim şekline önem vermiştir.

3. *STK temsilcilerinin benimsediği yönetim stratejisi*: Bu grubun benimsediği yönetim stratejisi yerel halkın ve kamu kurumu temsilcilerinin benimsediği stratejilerle aynıdır. Ancak faktörlerin strateji içindeki önem dereceleri farklıdır.

4. *Potansiyel turistlerin benimsediği yönetim stratejisi*: Milli park “koruma+kullanım” dengeli yönetilmeli, “5 YTL giriş ücreti” alınmalı, milli park gelirlerinin “%25’i devlete, %50’si milli park yönetimine ve %25’i yerel halka” verilmeli ve milli parkın yönetimi “devlet, yerel halk ve sivil toplum kuruluşlarının” işbirliğiyle gerçekleştirilmelidir.

Bu sonuçlar turistlerin giriş ücreti ve gelirlerin paylaşımı konusunda yerel halk, kamu kurumu ve STK temsilcilerinden farklı düşündüğünü ortaya koymaktadır.

5. *Tüm katılımcıların (ilgi grupların bileşkesi veya genel) benimsediği ve uygulanması gereken yönetim stratejisi (optimum yönetim stratejisi)* ise:

- Milli park “koruma+kullanım” dengeli yönetilmeli,
- Milli parka girişlerde ziyaretçilerden “10 YTL giriş ücreti” alınmalı,
- Milli park gelirlerinin “%70’i milli park yönetimine ve %30’u yerel halka” verilmeli,
- Milli parkın yönetimi “devlet, yerel halk ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğiyle gerçekleştirilmeli”

şeklinde ortaya konmuştur. Görüldüğü gibi koruma+kullanım düzeyi tüm yönetim stratejilerinde önemli bulunmuştur. Sürdürülebilirlik ilkesine hizmet eden bu anlayış, bu konuda yapılan benzer çalışmalarda (Zinkhan et al., 1997; Holmes et al., 1998; Stevens et al., 2000) da önemli çıkmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

KDMP için katılımcı bir yaklaşımla optimum yönetim stratejisini belirlemek amacıyla ele alınan bu çalışmada, öncelikle KDMP’nın mevcut durumu SWOT analizi yardımıyla ortaya konulmuştur. Buna göre, KDMP’nın Avrupa’nın en yaşlı ve bakir ormanlarına, dünyada ender görülen karstik yapıya, kanyonlara, vadilere, mağaralara, şelalelere, zengin bir floraya, faunaya, folklorik yapıya ve kültürel değerlere sahip olması, onun en önemli güçlü yönleridir. SWOT analizinden elde edilen bilgiler de dikkate alınarak, milli park için her biri üç alt düzeyli *yönetim şekli, giriş ücreti, gelirlerin paylaşımı ve idari yapı* şeklinde adlandırılan dört faktörün ortogonal dizaynından oluşan 9 adet alternatif yönetim stratejisi geliştirilmiştir. Bu stratejiler, *katmanlı basit rasgele* örnekleme yöntemiyle belirlenen, çoğunluğu erkek, orta yaş grubundan ve evli olan 462 katılımcıya sunulmuş ve elde edilen veriler Konjoint analiziyle değerlendirilerek, KDMP için en çok tercih edilen yönetim stratejisi belirlenmiştir. Buna göre ankete tabi tüm katılımcılar tarafından en çok tercih edilen (optimum) yönetim stratejisi şöyle saptanmıştır:

“*Milli parkta koruma+kullanım dengeli bir yönetim anlayışı benimsenmeli, mutlak koruma zonuna girişler sınırlı tutularak rekreasyonel kullanım zonunda eko-turizm başta olmak üzere turizm faaliyetleri ile ziyaretçi*

sayısı (taşıma kapasitesi) bir plan dahilinde belirlenmeli, ziyaretçilere hem rehberlik hizmeti hem de milli park tanıtım kataloğu verilerek giriş ücreti olarak kişi başına 10 YTL alınmalı, milli park gelirlerinden devlet bütçesine herhangi bir pay ayrılmaksızın elde edilen gelirlerinin %70'i milli park ihtiyaçlarına, %30'u ise yerel halkın ihtiyaçlarına ayrılmalı, milli park devlet + yerel halk + STK birlikteliğiyle yönetilmelidir.”

Bu genel veya optimum strateji, bugünkü anlayışın tersine milli park yönetimine devletin yanında yerel halkın ve STK temsilcilerinin katılmasını da öngörmektedir. Keza elde edilecek gelirlerden yerel halka pay aktarılması da bir yeniliktir. Bu yenilikler sayesinde çatışmaların önleneyeceği, yönetime katılımın sağlanacağı ve kırsal kalkınmaya kaynak aktarılacağı için milli parkın daha iyi yönetileceği umulmaktadır. Diğer yandan bu genel stratejinin belirlediği çerçeve içinde operasyonel planlama (Daşdemir, 2005b) ve daha detaylı uygulama planları yapılmalıdır. Örneğin; doğal dokuya zarar vermeden ziyaretçilerin konaklamasına olanak verecek çadır ve kabinlerden oluşan geçici yapıların yerlerinin ve sayılarının planlanması, taşıma kapasitesinin aşılmasını engelleyecek bir giriş ücreti esnekliğinin uygulanması ve rehberlik hizmeti verecek insanların nispeten eğitilmiş ve o yöreyi bilen insanlardan seçilmesi gerektiği gibi konuların detay planlarda yer alması gerekmektedir.

Sonuç olarak, ortaya konulan optimum yönetim stratejisinin, yapılması düşünülen KDMP yönetim planının hazırlık aşamasında dikkate alınması, planın dinamik ve uygulanabilir bir yapıda olmasına, katılım sağlanarak çatışmaların önlenmesine ve böylece milli parkın doğal, jeolojik, ekolojik ve kültürel değerlerinin korunmasına, sürdürülebilir yönetiminin sağlanmasına ve yönetimde başarıya ulaşılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Adomowicz, W., Louviere, J and Williams, M. 1994. Combining Revealed and Stated Preference Methods for Valuing Environmental Amenities. *Journal of Environmental Economics and Management*, 26: 271-292.
- Akesen, A. 1978. Türkiye'deki Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları. İ.Ü.O.F. Yayın No:2484/262, İstanbul.
- Akesen, A. 1998. Valla Kanyonu Korunan Alan Projesi (TUR7967003) Ön Değerlendirme Raporu (yayımlanmamış). DKMPGM Raporlarından, Ankara.
- Bartın Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, 2003. Bartın İli Çevre Durum Raporu. Bartın Valiliği Yayınları, Bartın, 143 s.
- Bartın Valiliği, 2005. 2004 Yılı Bartın İlinin Sanayi, Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor. Bartın Valiliği Yayınları, Bartın.
- Bibsby, H.R. and Ozanne, L.K. 2002. Consumer Preference for Environmentally Certified Forest Products: New Zealand and Australia, Lincoln University, Canterbury, New Zealand, 10 pp.
- Çemrek, F. 2001. Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesinde Kullanılan Konjoint Analizi ve Kredi Kartı Tipi Tercihine İlişkin Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 62 s.
- Daşdemir, İ., 2005a. Orman Mühendisliği İçin Planlama ve Proje Değerlendirme. ZKÜ Bartın Orman Fakültesi, Yayın No:80/16, Bartın, 168 s.
- Daşdemir, İ. 2005b. Improving Operational Planning and Management of National Parks in Turkey: A Case Study. *Environmental Management*, 35(3): 247-257, USA.
- Daşdemir, İ. ve Akça, Y. 2002. Soğuksu Milli Parkı'ndaki Dağ Ekosistemlerinin İşlevsel Kullanımını Etkileyen Bazı Faktörler. Türkiye Dağları I. Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ilgaz-Kastamonu, s. 64-70.
- Daşdemir, İ. ve Güngör, E. 2005. Ülkemizdeki Milli Parkların Turizm Sertifikasyon Programları Açısından Değerlendirilmesi. 1. Çevre ve Ormancılık Şurası-Tebliğler, 4. Cilt, Antalya, s.1462-1469.
- Demir, C. 2001. Milli Parklarda Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 185 s.
- DKMPGM 1999. Küre Dağları Milli Parkı Tasarı Gelişme Planı. Orman Bakanlığı, Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayınları, UNDP/FAO, Ankara, 13 s.
- DİE 2000. Devlet İstatistik Enstitüsü 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. DİE Yayınları, Ankara.
- EUROPARKS 2005. European Federation of Leisure Parks <http://www.europarks.org>, 03.01.2005.

- FAO 2005. Food and Agriculture Organization of the United Nations, 03.01.2005.
- Gan, C. and Luzar, E.J. 1993. A conjoint analysis of waterfowl hunting in Louisiana. *Journal of Agricultural and Applied Economics*, 25: 36-45.
- Gezi Travel, 2004. Küre Dağları Milli Parkı. Gezi Travel Seyahat Dergisi, Ekim 2004 Sayısı, İstanbul, s. 94-107.
- Green, P. E. and Srinivasan, V. 1978. Conjoint Analysis in Consumer Research: Issues and Outlook. *Journal of Consumer Research*, 5: 103-123, USA.
- Hair, J. F., Anderson, R.E, Tatham, R.L. and Black, W.C. 1995. *Multivariate Data Analysis: With Readings*. McMillan Book Company, London, 745 p.
- Holmes, T., Zinkhan, C., Alger, K. and Mercer, E. 1996. Conjoint Analysis of Nature Tourism Values in Bahai, Brazil. *The Forestry Private Enterprise Initiative Working Paper*, No. 57, USA, 19 pp.
- Holmes, T., Alger, K., Zinkhan, C. and Mercer, E. 1998. The Effect of Response Time on Conjoint Analysis Estimates of Rainforest Protection Values. *Journal of Forest Economics*, 4(1): 7-28, USA.
- Hyberg, B. T. 1987. Multi Attribute Decision Theory and Forest Management: A Discussion and Application. *Forest Science*, 33: 835-845.
- Kalem, S. 2001. Doğal ve Kültürel Değerlerin Korunabilmesi İçin Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde Bir Yöntem Yaklaşımı ve Kastamonu İli Kıyı Bölgesi ve Yakın Çevresinde Uygulanması. Doktora Tezi, AÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 271 s.
- Kalıpsız, A. 1987. Bilim ve Araştırma. İ.Ü. Yayın No: 3492, Fen Bilimleri Enstitüsü Yayın No: 2, İstanbul.
- Kalıpsız, A. 1994. İstatistik Yöntemler. İ.Ü. Yayın No: 3835, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayın No: 427, İstanbul.
- Karabıyık, E. 2004. Kastamonu-Sinop-Bartın ve Karabük İllerinde (Küre Dağları Milli Parkı Çevresinde) Ahşap El Ürünleri Mevcut Durum ve Pazar Araştırması. Küre Dağları Harmangerişi Beldesi'nde Geleneksel Ağaç İşçiliğinin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması ve Çeşitlendirilmesi Projesi, UNDP-FAO, Ankara, 35 s.
- Karabıyık, E. ve Çetinkaya, Ö. 2003. Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapı Ön Araştırma Raporu. Küre Dağları Milli Parkında Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Türkiye İçin Katılımcı Bir Korunan Alan Modeli Taslak I, Ankara, 28 s.
- Kastamonu Valiliği, 2004. 2003 Yılı Kastamonu İlinin Sanayi, Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor. Kastamonu Valiliği Yayınları, Kastamonu.
- Kuriyama, K. 1998. Estimation of the Environmental Value of Recycled Wood Wastes: A Conjoint Analysis Study. *Forest Economics and Policy Working Paper*, 9801, USA, 18 pp.
- Kuvan, Y. 1997. Balıkesir Yöresindeki Orman Rekreasyon Kaynaklarının Yönetimi, Sorunları ve Çözüm Yolları. Doktora Tezi, İÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 162 s.
- Mackenze, J. 1990. Conjoint Analysis of Deer Hunting, Northeastern. *Journal of Agricultural and Resource Economics*, 19: 100-107.
- Mackenze, J. 1993. A Comparison of Contingent Performance Models. *American Journal of Agricultural Economics*, 75: 593-603.
- Malhotra, N. 1996. *Marketing Research: An Applied Orientation*, Prentice-Hall, Inc., USA, 122 pp.
- Matnews, K.E., Johnson, F.R., Dunford, R.W. and Desvousges, W.H. 1995. The Potential Role of Conjoint Analysis in Natural Resource Damage Assessment. *Triangle Economic Research Technical Working Paper*, No. G-9503, USA. pp 1-18.
- Morimoto, S. 1999. A Stated Preference Study to Evaluate The Potential for Tourism in Luang Prabang. Laos, Graduate School of International Cooperation Studies, Kobe University, Japan, 20 pp.
- Menteş, İ. 2001. Ilgaz Dağı Milli Parkının Korunan Alan Olarak İrdelenmesi ve Yönetimi. Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, 270 s.
- National Geographic, 2005. Küre Dağları, 9 Sıcak Nokta, Türkiye'nin Kırılgan Biyosferini Korumak. National Geographic-Türkiye, Şubat 2005 Eki, 20 s.
- PANPARKS 2005. Protected Area Network of Parks Aims and PANPARKS Criteria. <http://www.panparks.org>, 03.01.2005.
- Roe, B., Boyle, K. and Teisl, M. 1996. Using Conjoint Analysis to Derive Estimates of Compensating Variation. *Journal of Environmental Economics and Management*, 31: 145-159.
- Smith, S. 1999. The Concepts of Conjoint Analysis. <http://www.marketing.byu.edu/thml/pages/tutorials/conjoint.htm>. 01.03.2004.

- Sayadi, S., Gonzalez, M.C. and Calatrava, J. 2000. Ranking Versus Scale Rating in Conjoint Analysis: Evaluating Landscapes in Mountainous Regions in Southeastern Spain. Dpt. *Agricultural Economics CIDA*, Granada, Spain, 19 pp.
- Stevens, T.H., Belkner, R. Dennis, D. Kittredge, D. and Willis, C. 2000. Comparison of Contingent Valuation and Conjoint Analysis in Ecosystem Management. *Ecological Economics*, 32: 63-74, USA.
- Suh, Y.K. and Gartner, W.C. 2004. Preferences and Trip Expenditures- A Conjoint Analysis of visitors to Seoul, Korea. *Tourism Management*, 25: 127-137, USA.
- Tatlıdil, H., 1995. Konjoint Analizi. Hacettepe Üniversitesi, İstatistik Bölümü Ders Notları, 25 s.
- Teeter, L. D. and Dyer, A.L.1986. A Multi Attribute Utility Model for Incorporating Risk in Fire Management Planning. *Forest Science*, 31: 1032-1048.
- UNDP 2005 United Nations Development Programme. <http://www.undp.org.tr>, 03.01.2005.
- WWF-Türkiye 2003. Türkiye'nin Dünyaya Armağanları. WWF-Türkiye yayınları, Ankara, 8 s.
- Zal, N. 2002. Bir Projenin Ardından; Küre Dağları Milli Parkı. Türkiye Dağları I. Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ilgaz-Kastamonu, s. 435-441.
- Zinkhan, F.C. and Zinkhan, G.M. 1994. An Application of Conjoint Analysis to Capital Budgeting: The Case of Innovative Land Management Systems. *Fin*: 20, pp. 35-48.
- Zinkhan, F.C. and Holmes, T.P. 1997. Conjoint Analysis: A Preference- Based Approach for the Accounting of Multiple Benefits in Southern Forest Management. *Economics of Forest Protection and Management Research Unit, Research Triangle Park, SJAF* 21 (4), USA, pp. 180-186.